

İstanbul opera binası inşaatının Hazinece ikmal ve sureti idaresi hakkında kanun lâiyhası ve İçişleri ve Bütçe komisyonları raporları (1/622)

T. C.

Başvekâlet

Nuamelât Umum Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71/2614

6 . VI . 1953

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

İstanbul Opera binası inşaatının Hazinece ikmal ve sureti idaresi hakkında Maliye Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 3 . VI . 1953 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun lâiyhasının esbabı mucibe lâiyhasıyla birlikte sunulmuş olduğunu saygılarımla arz ederim.

Başvekil V.

Dr. E. H. Üstündağ

ESBABI MUCİBE LÂİYHASI

İşbu kanun lâiyhası ile, İstanbul Belediyesince inşasına başlanılan ve malî imkânsızlıklar yüzünden yarıda kalan Opéra binası inşaatının Hazinece ikmal ve inşaatın tamamlanmasını mütaakıp binanın sarfedilen para nispetinde Hazine ile belediye arasında hisseli olarak tapuya kaydı ve Opera binasının Millî Eğitim Vekâletince işletilmesi istihdaf edilmektedir.

Şurasını bilhassa tebarüz ettirmek icabeder ki, opera bütün medeni cemiyetlerin içtinap edilmez bir ihtiyacı halini almıştır. Çok eski bir maziye malik olan opera, bütün tarih boyunca temaşa sanatının en mümtaz bir gubesi olmak vasfını muhafaza etmiş ve bütün sanat münekitleri operayı milletlerin fikrî seviyesini yükselten bir kültür vasıtası olarak kabul etmişlerdir.

Temaşa şubesinin birer kolu olan ve umumi heyetine (Tiyatro, adı verilen faaliyetlerden operet, revü, dram ve komedi kısımları, cemiyetin geniş mikyasta alâkasını topladığı için, Devlet himayesi bahis mevzuu olmaksızın hususi tegebbüsler tarafından idâme ve hattâ inkıfâf ettirildiği halde, en medeni memleketlerde bile kısmen entellektüel sınıfın ve kısmen yarı münevver halkın alâkasını celbedebilen operanın, her yerde belediyeler ve hükümetlerce himayesi, hattâ bizzat bu müesseselerin vazifeleri meyanına ithali zarureti hâsıl olmuştur. İşte bu sebebe binaen bütün muasır hükümetler ya opraya esaslı yardımlar yapmayı prensip itibarıyla kabul etmişler veya operayı tamamiyle bir âmme hizmeti telâkki ederek devletleştirmişlerdir.

Her sahada muasır medeniyet seviyesine ulaşmayı bir gaye olarak kabul eden Cumhuriyet idaresi, operanın, hattâ tiyatronun, hususi tegebbüsler vasıtasıyla, kısa bir zamanda matlup seviyeye yükselmeyeceğini kabul ederek, tiyatro ve operayı âmme hizmetleri meyanına ithal etmiş ve bu vazifeyi 5441 sayılı Kanunla teşkil olunan bir Genel Müdürlüğe tevdi eylemiştir.

Henüz kuruluş safhasında bulunan Devlet Tiyatrosu Genel Müdürlüğünün faaliyet sahası, zaman zaman memleketin bazı büyük şehirlerine yapılan ziyaretler üstisna edilirse, şimdilik Ankara'ya munhasır bulunmaktadır. Halbuki bu mahiyette bir âmme hizmetinin ilk esas vasfı (memleketşümül) olmasıdır. Bu itibarla Devlet Tiyatrosu Genel Müdürlüğünün faaliyetini Ankara'ya veya bazı büyük şehirlere yaptığı mahdud ziyaretlere hasretmiyerek tedricen bütün memleketi tekmil kuruluş gayesinin tabii bir neticesidir.

Soñ senelerde zirai ve iktisadi bir reforma mazhar olan ve hayat istandardı günden güne yük-

selen memleketimizin fikri seviyesini yükseltmek için, opera mevzuunu lâayk olduğu ehemmiyetle ele almak zamanı gelmiştir.

Senelerden beri Ankara'da faaliyette bulunan ve zaman, zaman dünya çapında otorite sayılacak rejisörlerin idaresinde çalışan (Devlet Konservatuvarı) birçok kıymetli elemanlar yetiştirmiş ve burada yetişen gençlerden Avrupa'da tahsilini ikmal eden ve mümtaz birer varlık olarak temayüz edenler, milletimizin mânevi varlığının ne derece zengin ve ileri olduğunu cihana tanıtmak fırsatını vermiş ve vermektedir.

Devlet Tiyatromuzda, eleman bakımından artık faaliyetini Ankara'dan başka şehirlere de teşmil edebilecek evsafı iktisap etmiş bulunmaktadır. Bu neticeye vardıktan sonra, ilk hatıra gelen şehir, şüphe yok ki İstanbul'dur. Çünkü İstanbul, milyonu aşan nüfusu, uzun zamandan beri faaliyette bulunan liseleri, çeşitli yüksek okulları, üniversiteleri ve matbuatıyla memleketimizin kültür seviyesi en yüksek şehridir. Bu itibarla İstanbul'un bir operaya olan ihtiyacı münakaşa götürmez bir hakikattir.

Şurasını da unutmamak icabeder ki, İstanbul, Türkiye'nin yabancılar tarafından en çok ziyaret edilen şehri olduğu gibi, bu şehirde daimî oturan ecnebler de vardır. Bu şehirde mukim ecnebler ve gelen turistler operanın daimî müdavimidirler. İyi bir operanın bu zümre üzerinde yapacağı müspet tesir izahıtan müstağnidir.

İstanbul Belediyesi, 1939 senesinde İstanbul'a bir opera binası inşasını kararlaştırmış, ancak malî imkânsızlıklar, bu faydalı teşebbüsün fiile inkılâbını senelerce geciktirmiş idi. Sonradan İstanbul Belediyesi, mütehassıs elemanlara birçok opera tesislerini tetkik ettirerek modern bir opera binasının plânlarını hazırlamış ve 1949 senesinde Taksim'de kendisine ait bir arsa üzerinde binanın inşasına başlamıştır.

Bidayette bu binanın 5-6 milyon liraya ikmal edilebileceği hesaplanmış ise de sonradan eşya fiyatlarında husule gelen yükselmeler sebebiyle şimdiye kadar 4-5 milyon lira sarfedilmiş olmasına rağmen, bina ikmal edilememiş ve Belediye Bütçesinin müsaadesizliği yüzünden lüzumlu tahsisat temin edilemediğinden inşaat yarıda kalmıştır.

İstanbul Şehir Meclisi, binanın inşaatını kendi malî imkânlarıyla tamamlıyamıyacağı kanaatine vardıktan sonra inşaatın Hazinece ikmalini ve buna mukabil binanın Hazine ile Belediye arasında hisseli olarak tapuya kaydını ve müessesenin Millî Eğitim Vekâletince işletilmesini teklif etmiştir.

Yukarda arzedildiği ve hile sosyal ve kültürel bir hizmet vasfını haiz bulunan bu mevzuun Hükümetçe ele alınarak halkın istifadesine yarıyacak bir vaziyete getirilmesi esas itibariyle lüzumlu görülmüş ve kanun lâyihası bu mülâhaza ile hazırlanmıştır.

İçişleri Komisyonu raporu

T. B. M. M.

İçişleri Komisyonu

Esas No. 1/622

Karar No. 82

9 . V . 1953

Yüksek Reisliğe

İstanbul Opera Binası inşaatının Hazinece ikmalî ve sureti idaresi hakkındaki kanun lâyihası, komisyonumuzda görüldü.

Hükümetçe gösterilen mucip sebepler komisyonumuzca da yerinde görülerek lâyihanın aynen kabulüne karar verildi.

Havalesi gereğince Bütçe Komisyonuna tev-

di buyurulmak üzere Yüksek Riyasete sunulur.

İçişleri Ko. Reisi

Edirne

R. Nasuhioğlu

Afyon K.

A. Veziroğlu

Sözcü

İzmir

P. Arat

Balıkesir

S. Baskan

Kâtip

Muğla

Y. Başer

Bursa

A. Erozan

Çorum	Çorum	İstanbul	Samsun	Sivas	Van
Z. Ural	B. Koldaş	C. Türkgeldi	M. Özkefeli	E. Damalı	İ. Akın
Kütahya	Kütahya	Niğde		Zonguldak	
Y. Aysal	B. Besin	F. Ecer		A. Yurdabayrak	

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.
Bütçe Komisyonu
Esas No. 1/622
Karar No. 117

11 . VII . 1953

Yüksek Reisliğe

İstanbul Opera binası inşaatının Hazinece ikmal ve sureti idaresi hakkında Maliye vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince Yüksek Meclise arzı kararlaştırılıp Başvekâletin 6 . 6 . 1953 tarihli ve 71/2614 sayılı tezkere-siyle gönderilen kanun lâiyhası İçişleri Komisyonu raporiyle birlikte komisyonumuza havale olunmakla tetkik ve müzakere edildi.

Lâyihanın esbabı mucibesinde de izah olunduğu üzere memleketimizin operaya olan ihtiyacı meydandadır. Bilhassa turizm faaliyetinin merkezi olmasını arzu ettiğimiz ve bu yolda faaliyet sarfettiğimiz bir vilâyetimiz olan, İstanbul'da bu binaya olan ihtiyaç açıkça görülmektedir.

Belediye bütçeleriyle ikmal olunamayacağı bir hakikat iken, 5 - 6 milyon liraya ikmal olunacağı tahmin olunarak 1949 senesinde başlanılmış bulunan İstanbul opera binası 4 - 5 milyon lira sarfedilmiş olmasına rağmen hâlâ natakamamdır.

Binanın her türlü tesisat ve teçhizatıyla birlikte kullanılabilecek bir hale getirilmesi için sarfi icabeden miktarın tesbitine ait çalışmalar henüz ikmal ve intaç edilmemiş bulunmaktadır.

Belediye ile yapılan anlaşma gereğince, Hazinece masraf ihtiyar edilerek ikmal olunacak bina, Maliye Vekâleti ile belediye arasında, sarfettikleri miktar üzerinden, müştereken tapuya tescil olunacaktır.

1953 yılı Bütçesine bu maksatla konulmuş bulunan bir milyon liralık tahsisatın da sarfına imkân vermek ve başlanmış bulunan binanın bir an evvel ikmalıyla harap olmaktan korunmasını temin eylemek bakımından şimdilik gelecek senelere sâri (10) milyon liralık taahhütlere girişilebilmesi için gerekli salâhiyetin verilmesi komisyonumuzca yerinde görülmüştür.

Bu suretle komisyonumuzca tadilen kabul olunan kanun lâiyhası öncelik ve ivedilikle görüşülmesi temennisiyle Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis	Reis V.	Bu rapor
Bursa	Giresun	Sözcüsü
K. Yılmaz	M. Şener	İstanbul
Antalya		F. Saymer
A. Sarıoğlu		Gümüşane
İçel		K. Yörükoğlu
C. Ramazanoğlu		İstanbul
İstanbul	İzmir	H. Hüsmen
M. Sarol	T. Güreker	Kastamonu
Kırklareli	Kırşehir	H. Türe
Ş. Bakay	R. Özdeş	Konya
Ordu	Seyhan	R. Birand
R. Aksoy	S. Barı	Sivri
Trabzon		B. Erden
S. F. Kalaycıoğlu		Urfa
		N. Acanal

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

İstanbul Opera binası inşaatının Hazinece ikmalî ve sureti idaresi hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — İstanbul Belediyesince inşasına başlanılmış olan Opera binası inşaatının ikmalî, idare ve işletilmesi; sarfedeceği para nispetinde mülkiyetine hissedar olmak şartıyla Hazineye bırakılmıştır.

MADDE 2. — Binanın inşasının ikmalî için her sene sarfı lâzımgelen para, Bayındırlık Bütçesinin 741/20 (İstanbul Opera binası yapımı) tertibine konacak tahsisatla karşılanır.

MADDE 3. — Bu kanun neşri tarihinden itibaren meriyete girer.

MADDE 4. — Bu kanun hükümlerini İcra ve İdarat Vekilleri Heyeti memurdur.

Başvekil V. ve

Sağ. ve Sos. Y. V.

Dr. E. H. Üstündağ

Devlet Vekili

C. Yardımcı

Millî Savunma Vekili

S. Kurtbek

Dışişleri Vekili

Millî Eğitim Vekili

R. S. Burçak

İktisat ve Ticaret Vekili

F. Çelikbaş

G. ve Tekel Vekili

E. Kalafat

Ulaştırma Vekili

Y. Üresin

İşletmeler Vekili

S. Yırcalı

Devlet Vekili

Adalet Vekili

O. Ş. Çiçekdağ

İçişleri Vekili ve

Dışişleri V. V.

Maliye Vekili

H. Polatkan

Bayındırlık Vekili

K. Zeytinoglu

Sa. ve So. Y. Vekili

Tarım Vekili

Çalışma Vekili

H. Erkmen

BÜTÇE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

İstanbul Opera binası inşaatının Hazinece ikmalî ve sureti idaresi hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — Hükümetin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Birinci maddede yazılı opera binasının inşaatının ikmalî için (10) milyon liraya kadar gelecek yıllara sâri taahhütlere girmeye Bayındırlık Vekili salâhiyetlidir.

MADDE 3. — İkinci madde gereğince girilecek taahhütler, her yıl Muvazeneî Umumiye Kanununa bağlı (A/2) işaretli cetvelin Bayındırlık Vekâleti kısmında açılacak hususi bir fasla konulacak tahsisatla karşılanır.

MADDE 4. — Bu kanun neşri tarihinde meriyete girer.

MADDE 5. — Hükümetin 4 nci maddesi 5 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.